

ANALISIS PERBANDINGAN SKIM PENGAGIHAN ZAKAT INSTITUSI PENGAJIAN TINGGI MALAYSIA MENURUT *MAQASID SYARIAH*

COMPARATIVE ANALYSIS OF ZAKAT DISTRIBUTION SCHEMES IN MALAYSIAN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BASED ON *MAQASID AL-SHARIAH*

^{1*} Azman Ab Rahman, ² Muhammad Azhad Al-Bohari, ² Mushaddad Hasbullah, ³ Hairunnizam Wahid

¹ Institut Fatwa dan Halal (IFFAH), Universiti Sains Islam Malaysia, Nilai, Malaysia

² Fakulti Syariah dan Undang-Undang (FSU), Universiti Sains Islam Malaysia, Nilai, Malaysia

³ Fakulti Ekonomi dan Pengurusan (FEP), Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Malaysia

*Correspondence:

Azman Ab Rahman, e-mail:
azman@usim.edu.my

History:

Received : 6.5.2026
Revised : 30.6.2026
Accepted : 20.7.2026
Published: 30.9.2026

Cite as:

Ab Rahman, A., Al-Bohari, M. A., Hasbullah, M., & Wahid, H. (2026). Pengagihan zakat kakitangan institusi pengajian tinggi Malaysia berasaskan Maqasid Syariah: Analisis perbandingan antara UNITEN dan UKM. *Jurnal Pengurusan dan Penyelidikan Fatwa*, 31(3), 293–317.
<https://doi.org/10.33102/jfatwa.vol.31no3.881>

Funding

This study was funded by the Fundamental Research Grant Scheme (FRGS), Ministry of Higher Education Malaysia (MOHE) under Grant Number FRGS/1/2023/SSI13/USIM/01/1.

Abstract

The *wakalah* mechanism enables Higher Education Institutions (HEIs) in Malaysia to receive mandates from state zakat authorities to administer and distribute zakat funds specifically to staff members. Consequently, HEI zakat management is responsible for ensuring that all distribution activities comply with Shariah law while integrating the *Maqasid al-Shariah* (Objectives of Shariah) approach into its operations. Therefore, this study aims to discuss the practice of *wakalah* in zakat management within Malaysian HEIs, with a specific focus on Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) and Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). This study also analyzes existing zakat distribution schemes for staff at UNITEN and UKM through the lens of *Maqasid al-Shariah* to propose a more comprehensive distribution concept. This qualitative study utilizes documentation, observation, and interview methods for data collection. The findings indicate that the zakat distribution schemes provided to staff at UNITEN and UKM align with the five core principles of *Maqasid al-Shariah*. Furthermore, the study identifies several necessary improvements to these schemes, including the proposal of several new assistance initiatives. It is hoped that this study will serve as a reference and guide for zakat management in all Malaysian HEIs to ensure that the administration of zakat collection and distribution remains consistent with the principles of *Maqasid al-Shariah*.

Keywords: *Zakat Distribution; Maqasid al-Shariah; Higher Education Institutions; Wakalah; Staff.*

© The Author(s). This article is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). Reuse and adaptation are permitted, provided appropriate credit is given to the author(s) and source, a licence link is provided, and any changes made are indicated.

Abstrak

Mekanisme *wakalah* membolehkan Institusi Pengajian Tinggi (IPT) di Malaysia menerima mandat daripada institusi zakat negeri bagi mentadbir urus dan mengagihkan dana zakat secara khusus kepada kakitangan. Sehubungan itu, pengurusan zakat IPT bertanggungjawab memastikan setiap aktiviti pengagihan menepati hukum syarak serta mengintegrasikan pendekatan Maqasid Syariah dalam operasinya. Oleh itu, kajian ini bertujuan membincangkan amalan *wakalah* dalam pengurusan zakat di IPT Malaysia dengan memberikan tumpuan kepada Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) dan Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). Kajian ini turut menganalisis skim pengagihan zakat sedia ada bagi kakitangan di UNITEN dan UKM menerusi lensa Maqasid Syariah bagi mencadangkan konsep agihan yang lebih syumul. Kajian berbentuk kualitatif ini menggunakan kaedah dokumentasi, pemerhatian dan temu bual bagi mendapatkan data. Hasil kajian mendapati bahawa skim agihan zakat yang disediakan kepada kakitangan di UNITEN dan UKM menepati lima prinsip utama Maqasid Syariah. Di samping itu, terdapat beberapa penambahbaikan skim yang perlu dilaksanakan termasuk cadangan beberapa skim bantuan baharu. Diharapkan kajian ini dapat menjadi rujukan dan panduan kepada semua pengurusan zakat IPT di Malaysia dalam memastikan pengurusan kutipan dan agihan zakat menepati Maqasid Syariah.

Kata kunci: *Pengagihan Zakat; Maqasid Syariah; Institusi Pengajian Tinggi; Wakalah; Kakitangan.*

PENGENALAN

Institusi zakat di Malaysia telah mengalami evolusi tadbir urus yang signifikan melalui pelaksanaan mekanisme *wakalah* yang membolehkan Institusi Pengajian Tinggi (IPT) melaksanakan fungsi tertentu berkaitan kutipan dan agihan zakat sebagai penolong amil yang dilantik oleh Majlis Agama Islam Negeri (MAIN), manakala autoriti utama pengurusan zakat kekal berada di bawah bidang kuasa institusi zakat negeri (Ab Rahman et al., 2026). Secara perundangan, punca kuasa pengurusan zakat tertakluk di bawah Jadual Kesembilan, Senarai II (Senarai Negeri) yang menetapkan bahawa urusan berkaitan agama Islam termasuk pemungutan zakat dan baitulmal berada di bawah bidang kuasa Negeri (Perlembagaan Persekutuan Malaysia, 2010). Berdasarkan mandat ini, Majlis Agama Islam Negeri (MAIN) selaku pemegang amanah tunggal mempunyai kuasa mutlak untuk melantik mana-mana entiti sebagai penolong amil bagi meningkatkan kecekapan pengurusan dana zakat (Baharuddin Sayin et al., 2014). Evolusi ini bermula secara formal pada tahun 1998 apabila pihak berkuasa zakat negeri mula memberikan mandat *wakalah* kepada IPT untuk menguruskan dana zakat secara sendiri. Pelantikan IPT sebagai wakil amil dilihat sebagai satu strategi pengurusan yang strategik kerana kedekatan institusi dengan realiti sosio-ekonomi warga kampus. Hal ini membolehkan universiti mengenal pasti keperluan sebenar asnaf dalam kalangan pelajar mahupun kakitangan dengan lebih tepat dan segera (Nor Paizin & Sarif, 2019).

Fenomena dana terhad berbanding peningkatan mendadak permohonan asnaf akibat tekanan kos sara hidup dan inflasi telah mewujudkan persaingan sengit dalam alokasi dana sedia ada. Isu utama yang muncul adalah sejauh mana agihan yang dilaksanakan benar-benar mencapai objektif pensyarian zakat, terutamanya apabila IPT terpaksa membuat keputusan kritikal dalam menentukan keutamaan antara pelbagai kategori skim bantuan. Tanpa satu kerangka yang jelas, wujud risiko agihan dilakukan tanpa mengikut keperluan yang sebenar sehingga boleh menjejaskan pencapaian matlamat sosio-ekonomi zakat itu sendiri.

Mendepani krisis alokasi dana tersebut, keperluan terhadap analisis yang berteraskan kerangka *Maqasid Syariah* menjadi instrumen evaluasi yang tidak boleh diabaikan. *Maqasid Syariah* berfungsi sebagai parameter untuk memastikan setiap dana yang diagihkan memenuhi lima prinsip asas iaitu pemeliharaan agama (*hifz al-din*), nyawa (*hifz al-nafs*), akal (*hifz al-aql*),

keturunan (*hifz al-nasl*), dan harta (*hifz al-mal*). Justeru, kajian ini bertujuan untuk menilai mekanisme agihan zakat sedia ada di Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) dan Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) bagi mencadangkan penambahbaikan terhadap skim agihan zakat sedia ada. Melalui cadangan skim yang bersifat fleksibel, IPT boleh memilih dan mengadaptasi skim agihan yang paling sesuai dengan kapasiti dana masing-masing bagi memastikan pengurusan zakat yang lebih telus, adil dan selaras dengan *Maqasid Syariah*.

KAJIAN LITERATUR

Sorotan literatur dalam kajian ini memfokuskan kepada beberapa aspek utama yang berkaitan dengan pengagihan zakat di institusi pengajian tinggi. Perbincangan dimulakan dengan tadbir urus dan mekanisme *wakalah* zakat IPT, diikuti penelitian terhadap skim agihan zakat kakitangan. Seterusnya, konsep *Maqasid Syariah* dihuraikan sebagai asas dalam memahami objektif pengagihan zakat, diikuti perbincangan mengenai aplikasi prinsip tersebut dalam skim pengagihan zakat. Sorotan ini menjadi asas kepada analisis perbandingan skim zakat kakitangan di UNITEN dan UKM.

Tadbir Urus dan Mekanisme Wakalah Zakat IPT

Amalan *wakalah* di Institusi Pengajian Tinggi (IPT) telah meningkatkan keberkesanan agihan zakat melalui ketepatan penyaluran kepada asnaf yang layak, mempercepatkan proses agihan serta meningkatkan impak bantuan terhadap kesejahteraan asnaf kerana amil IPT berada lebih dekat dengan kelompok pembayar dan penerima (Ab Rahman et al., 2026). Sebagai contoh, amalan di Politeknik Ungku Omar (PUO) menunjukkan bahawa pengurusan sendiri melalui unit khusus (UZWA) berjaya mengendalikan kutipan dan agihan kepada asnaf fakir, miskin, *gharimin*, dan *fi sabilillah* secara telus melalui tadbir urus yang dilaksanakan oleh amil bertauliah Majlis Agama Islam Perak (MAIPk), di samping pelaksanaan proses saringan permohonan dan kelulusan yang sistematik bagi memastikan bantuan disalurkan kepada asnaf yang benar-benar layak serta memenuhi keperluan kebajikan pelajar yang berdepan masalah kewangan dan kos sara hidup (Romli et al., 2022). Perkembangan ini juga dipacu oleh perubahan cara kerja daripada kaedah manual kepada penggunaan sistem atas talian dan aplikasi yang lebih sistematik (Mohd Hussin et al., 2025; Romli et al., 2025). Penggunaan teknologi ini bukan sahaja memudahkan urusan, malah berpotensi meningkatkan kepercayaan masyarakat melalui agihan sendiri oleh pihak pembayar (Nizar & Mohamad, 2024).

Penilaian terhadap agihan di Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) dan Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) mengesahkan bahawa skim yang disediakan menepati prinsip *Maqasid Syariah*. Namun, kajian terdahulu hanya menumpukan kepada penilaian setiap institusi secara berasingan tanpa membuat analisis perbandingan yang menyeluruh. Analisis sedemikian penting bagi mengenal pasti persamaan, perbezaan dan amalan terbaik sebagai asas untuk mencadangkan penambahbaikan terhadap skim agihan zakat sedia ada (Ab Rahman et al., 2025; Al-Bohari et al., 2025). Selain itu, kajian terhadap asnaf *Fi Sabilillah* turut menekankan kepentingan penilaian berterusan bagi memastikan agihan selari dengan hikmah pensyariaan zakat (Ab Rahman et al., 2017). Namun, dari sudut akauntabiliti, Shaiffe dan Hassan (2025) menegaskan bahawa pengawasan yang rapi adalah perlu bagi mengelakkan sebarang ketirisan atau salah guna dana. Hal ini disokong oleh dapatan Abd Hamid et al. (2020) yang menunjukkan sistem pemantauan matang seperti di Lembaga Zakat Selangor (LZS) sangat penting dalam menjamin tanggungjawab pembayar zakat semasa menguruskan agihan dana tersebut.

Skim Agihan Zakat Kakitangan

Perbincangan dalam bahagian ini beralih kepada penelitian terhadap kepelbagaian skim agihan zakat yang dikhususkan kepada kebajikan kakitangan, dengan mengambil kira keperluan mendesak terhadap jaminan kesejahteraan warga kerja IPT. Secara asasnya, pengagihan zakat diiktiraf mempunyai korelasi yang signifikan dengan peningkatan tahap sosioekonomi masyarakat Islam, di mana agihan yang sistematik bukan sahaja memenuhi tuntutan *Maqasid Syariah*, malah berperanan sebagai instrumen kritikal dalam membasmi kemiskinan (Haron & Rahman, 2016). Impak pengagihan zakat di institusi pengajian tinggi didapati melangkaui aspek bantuan kewangan semata-mata apabila bantuan tersebut meningkatkan kesediaan pelajar dalam proses pendidikan, memperkukuh proses pembelajaran serta meningkatkan prestasi akademik. Dapatan ini menunjukkan bahawa agihan zakat turut menyumbang kepada pemerkasaan prestasi dan pembangunan modal insan yang mampan (Mat Daud & Wahid, 2024). Analisis terhadap pelaksanaan skim di Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) dan Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) mengesahkan bahawa bantuan yang disalurkan kepada asnaf pelajar dan kakitangan adalah selari dengan prinsip pemeliharaan *Daruriyyat al-Khams* (Ab Rahman et al., 2025; Al-Bohari et al., 2025). Selain itu, amalan agihan di institusi seperti Politeknik Ungku Omar (PUO) yang memfokuskan kepada asnaf *gharimin* (orang berhutang) menggambarkan realiti cabaran kos sara hidup yang didepani oleh warga kerja IPT di kawasan bandar (Romli et al., 2022).

Walau bagaimanapun, literatur kontemporari turut membangkitkan perbahasan yang lebih mendalam mengenai batasan aplikasi konsep masalah dalam meluaskan takrifan asnaf zakat. Hasim et al. (2026) memberikan teguran kritikal bahawa walaupun prinsip masalah membenarkan fleksibiliti kepada institusi seperti LZS dan Baitulmal MAIWP untuk memperkenalkan skim bantuan yang lebih meluas, namun ia mestilah dipandu oleh disiplin usul fiqh yang ketat. Hal ini bertujuan untuk mengelakkan risiko penyimpangan objektif asal zakat, seperti pengabaian asnaf yang lebih utama atau peluasan skim bantuan yang tidak terkawal (Hasim et al., 2026; Ab Rahman et al., 2024). Kesimpulannya, penawaran skim agihan kepada kakitangan IPT perlu diuruskan dengan teliti bagi memastikan keseimbangan antara tuntutan kebajikan semasa dengan pematuhan mutlak terhadap parameter syariah yang telah digariskan.

Konsep Maqasid Syariah

Istilah *maqasid* merupakan kata jamak yang merujuk kepada objektif atau tujuan. Dari segi linguistik, perkataan *maqasid* berasal daripada kata akar *qasada–yaqsidu–qasdan*, yang membawa maksud kelurusan atau ketetapan sesuatu jalan. Ibn Manzur (1994) mendefinisikan *al-qasd* sebagai jalan yang lurus atau betul. Al-Fayruzabadi (2005) menjelaskan dengan lebih lanjut bahawa istilah tersebut juga membawa maksud tujuan atau arah yang dimaksudkan, serta kesederhanaan yang menjadi lawan kepada sifat melampau. Makna ini juga berkaitan dengan penggunaan istilah tersebut di dalam al-Quran yang merujuk kepada arah yang betul (Surah al-Nahl 16:9).

Istilah Syariah pula berasal daripada kata akar *shara'a–yashra'u–shar'an*, yang pada asalnya merujuk kepada perbuatan mengambil atau meminum air secara terus dengan mulut. Dalam penggunaan bahasa Arab, perkataan *al-shari'ah*, *al-shirā'*, dan *al-mashra'ah* merujuk kepada tempat atau laluan yang digunakan untuk menghampiri sumber air (Ibn Manzur, 1994). Oleh itu, istilah *al-shari'ah* merujuk kepada apa yang telah disyariatkan oleh Allah SWT bagi hamba-Nya, yang mewakili jalan yang terang dan lurus (Al-Fayruzabadi, 2005). Berdasarkan

makna linguistik ini, *Maqasid Syariah* merujuk kepada objektif atau hikmah yang dikehendaki oleh perundangan Islam melalui penetapan hukum-hakam bagi umat manusia.

Menurut perspektif terminologi pula, Ibn 'Ashur (2004) mendefinisikan *maqasid* sebagai segala pengertian yang dapat dilihat pada hukum yang disyariatkan secara keseluruhannya atau sebahagian besarnya. Ini bererti *maqasid* bukanlah pengertian yang hanya dapat dilihat pada hukum-hakam tertentu secara khusus. Sebaliknya, ia merangkumi ciri-ciri umum Syariah, objektif keseluruhannya serta prinsip-prinsip yang diambil kira dalam pembentukan sesuatu hukum. Al-Raysuni (1992) mendefinisikan *maqasid* sebagai objektif atau tujuan yang ingin dicapai oleh syarak untuk direalisasikan demi kemaslahatan manusia. Semua elemen ini bertujuan untuk menetapkan pengabdian diri kepada Allah SWT di samping mempromosikan kebajikan manusia di dunia dan akhirat (Surah al-Anbiya' 21:107).

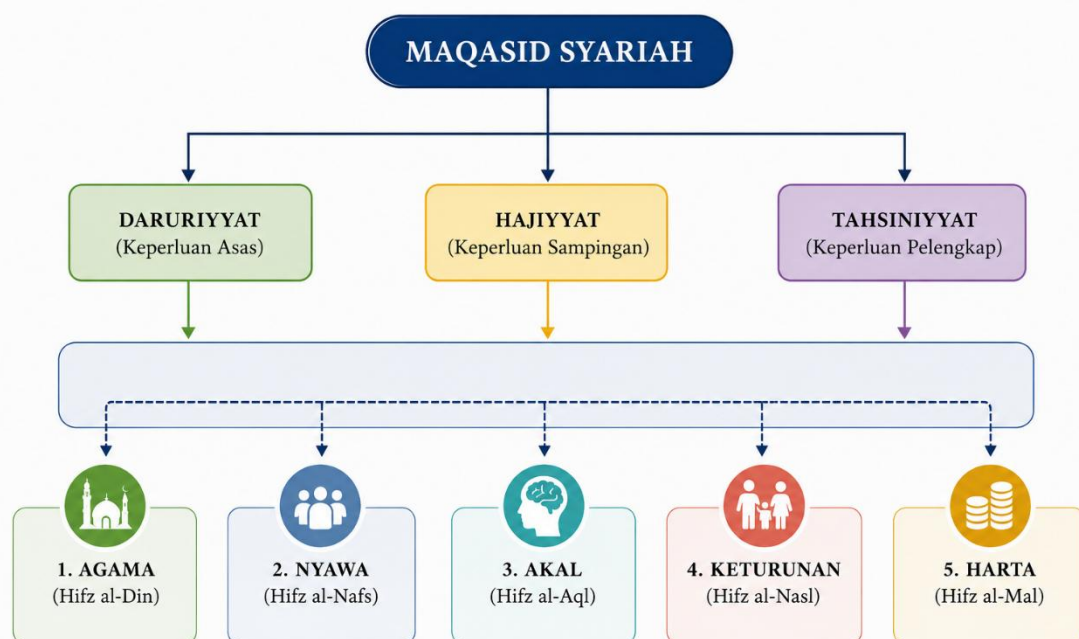
Maqasid Syariah dari perspektif undang-undang Syariah menunjukkan bahawa setiap dalil dan hukum dalam Islam membawa objektif dan tujuan yang tersendiri. Matlamat utama Syariah adalah untuk menggalakkan kemaslahatan (*maslahah*) dan mencegah kemudaratan (*mafsadah*) kepada manusia merangkumi dimensi duniawi dan ukhrawi. Sehubungan itu, tahap kepentingan kemaslahatan ini dikategorikan kepada tiga peringkat utama iaitu *al-daruriyyat*, *al-hajiyyat*, dan *al-tahsiniyyat* (Al-Shatibi, 1997).

Al-daruriyyat merujuk kepada keperluan asas yang diperlukan untuk memelihara kesejahteraan hidup manusia. Ketiadaan keperluan ini boleh menyebabkan gangguan yang serius atau kemusnahan kepada kehidupan beragama mahupun duniawi. Peringkat ini mewakili keperluan mendesak yang mana ketiadaannya boleh mengakibatkan kemudaratan serius atau ancaman kepada kewujudan manusia. *Daruriyyat* merangkumi lima objektif utama Syariah (*al-daruriyyat al-khamsah*), iaitu pemeliharaan agama (*al-din*), nyawa (*al-nafs*), akal (*al-aql*), keturunan (*al-nasl*), dan harta (*al-mal*) (Al-Shatibi, 1997).

Al-hajiyyat merujuk kepada keperluan penting yang bertujuan untuk memberikan kemudahan dan menghilangkan kesukaran dalam kehidupan manusia. Jika keperluan ini tidak dipenuhi, individu mungkin mengalami kesulitan dan kepayahan dalam menunaikan tanggungjawab mereka (Al-Shatibi, 1997). Walau bagaimanapun, kesukaran tersebut tidaklah sampai ke peringkat gangguan yang serius terhadap kebajikan awam, sebagaimana yang akan berlaku sekiranya keperluan asas di bawah kategori *daruriyyat* diabaikan.

Al-tahsiniyyat merujuk kepada perkara yang berkaitan dengan penerapan amalan dan adat resam yang baik yang selari dengan nilai-nilai murni, serta penghindaran daripada perbuatan yang tidak wajar atau tercela yang ditolak oleh akal manusia yang sihat (Al-Shatibi, 1997).

Berdasarkan perbincangan di atas, kesejahteraan manusia dalam kerangka *Maqasid Syariah* dapat difahami melalui tiga komponen utama, iaitu *daruriyyat*, *hajiyyat* dan *tahsiniyyat*. Ketiga-tiga komponen ini saling melengkapi dalam merealisasikan kemaslahatan manusia, dengan *daruriyyat* menjadi keutamaan kerana melibatkan pemeliharaan lima keperluan asas (*al-daruriyyat al-khamsah*), iaitu agama, nyawa, akal, keturunan dan harta. Secara ringkasnya, hubungan antara ketiga-tiga komponen tersebut dengan pemeliharaan lima keperluan asas dapat digambarkan seperti dalam Rajah 1.

Rajah 1: Struktur komponen *Maqasid Syariah* dan pemeliharaan lima keperluan asa

Rajah 1 menggambarkan hubungan antara tiga komponen utama *Maqasid Syariah* iaitu *daruriyyat*, *hajiyyat*, dan *tahsiniyyat* dengan pemeliharaan lima keperluan asas (*al-daruriyyat al-khamsah*) iaitu agama, akal, nyawa, keturunan, dan harta, yang berfungsi sebagai asas fundamental dalam menilai kesejahteraan manusia.

Selaras dengan prinsip tersebut, mekanisme pengagihan zakat di institusi pengajian tinggi perlu dinilai bagi memastikan setiap skim yang dilaksanakan selari dengan objektif Syariah, seterusnya memenuhi keperluan asnaf serta memaksimumkan impak pengagihan zakat terhadap kesejahteraan komuniti pengajian tinggi.

Aplikasi Maqasid Syariah dalam Pengurusan Zakat

Perbincangan dalam bahagian ini meneliti aplikasi *Maqasid Syariah* sebagai lensa analisis utama dalam menilai sejauh mana pengurusan zakat IPT mampu menterjemahkan objektif syarak ke dalam bentuk tindakan yang nyata. Secara fundamentalnya, *Maqasid Syariah* yang merangkumi pemeliharaan terhadap agama (*hifz al-din*), nyawa (*hifz al-nafs*), akal (*hifz al-aql*), keturunan (*hifz al-nasl*), dan harta (*hifz al-mal*) menyediakan prinsip etika yang mengikat konsep keadilan serta keberkatan dalam alokasi pendapatan (Hananiyah et al., 2025). Literatur menunjukkan bahawa pengurusan zakat yang berorientasikan matlamat (*goal-oriented*) bukan sahaja bertujuan untuk penyucian harta, malah bertindak sebagai instrumen strategik dalam mencapai Matlamat Pembangunan Lestari (SDG) melalui pemeraksanaan sosio-ekonomi asnaf secara holistik (Ag Omar & Hajimin, 2023; Zailani et al., 2022).

Dalam konteks agihan yang lebih berkesan, literatur terkini mula mengetengahkan kepentingan membangunkan kerangka kerja tiga peringkat (*three-tiered framework*) yang mengintegrasikan objektif universal (*Maqasid 'Ammah*), objektif khusus zakat (*Maqasid Khassah*), dan objektif operasional (*Maqasid Juz'iyah*) (Hamdan et al., 2026). Pendekatan ini diperkukuhkan lagi dengan aplikasi Fiqh al-Awlawiyyat (Fiqh Keutamaan) bagi memastikan sumber zakat dialokasikan secara strategik untuk memberikan impak yang nyata (Hamdan et al., 2026;

Hapsari & Abidin, 2016). Sebagai contoh, pemeliharaan nyawa (*hifz al-nafs*) menerusi jaminan pemakanan seimbang bagi asnaf kini diangkat sebagai hak asasi yang perlu dipenuhi bagi menjamin produktiviti dan kesejahteraan ummah (Hamzah et al., 2026). Malah, inklusiviti dalam model kepimpinan dan tadbir urus yang sejajar dengan prinsip Maqasid juga dilihat mampu menghasilkan kesejahteraan sosial yang lebih besar dalam sesebuah organisasi (Umar & Mat, 2024).

Penggunaan indeks pembangunan sosio-ekonomi berasaskan Maqasid dilihat sebagai solusi penting untuk memantau kemajuan asnaf, namun pembinaannya masih mencabar disebabkan kekangan data peringkat mikro (Zailani et al., 2022). Oleh itu, integrasi antara efisiensi material dan keberkatan spiritual menerusi lensa *Maqasid Syariah* adalah kunci bagi memastikan agihan zakat IPT benar-benar mencapai objektif kesejahteraan menyeluruh (*falah*) bagi pelajar mahupun kakitangan.

Berdasarkan sorotan literatur yang telah dibincangkan, penyelidikan berkaitan pengurusan zakat di Institusi Pengajian Tinggi (IPT) banyak memfokuskan kepada amalan *wakalah*, pelaksanaan skim agihan dan aplikasi *Maqasid Syariah* dalam konteks institusi tertentu. Penelitian terhadap UKM dan UNITEN turut menunjukkan bahawa kedua-dua institusi telah mengaplikasikan prinsip

Maqasid Syariah dalam pengurusan skim agihan zakat. Walaupun terdapat kajian terkini yang membandingkan kedua-dua institusi dari sudut skim pengagihan zakat kepada pelajar IPT (Ab Rahman et al., 2026), perbincangan tersebut masih tertumpu kepada kelompok asnaf pelajar.

Sorotan literatur juga menunjukkan bahawa kajian berkaitan skim agihan zakat di IPT lebih banyak memberi tumpuan kepada asnaf pelajar, manakala perbandingan skim agihan yang khusus kepada kebajikan kakitangan masih terhad. Keadaan ini mewujudkan keperluan untuk menilai variasi skim bantuan yang ditawarkan oleh setiap institusi, khususnya dalam memenuhi keperluan kebajikan kakitangan serta menyokong proses penanda aras (*benchmarking*) pengurusan zakat di IPT.

Sehubungan itu, kajian ini membandingkan amalan agihan zakat kakitangan di UKM dan UNITEN bagi mengenal pasti persamaan, perbezaan serta amalan terbaik, seterusnya mencadangkan penambahbaikan terhadap skim pengagihan zakat kakitangan yang lebih sistematik. Hasil kajian diharapkan dapat menjadi rujukan kepada institusi pengajian tinggi dalam memperkukuh pengurusan skim agihan zakat yang selaras dengan prinsip *Maqasid Syariah* serta memenuhi keperluan kebajikan kakitangan secara lebih menyeluruh.

METODOLOGI

Kajian ini menggunakan reka bentuk kualitatif sepenuhnya. Menurut Creswell dan Creswell (2023), penyelidikan kualitatif membolehkan pengkaji meneroka dan memahami makna yang diberikan oleh individu atau kumpulan terhadap sesuatu masalah sosial atau kemanusiaan. Dalam konteks ini, pengkaji bertindak sebagai instrumen utama dalam mengumpul data secara langsung melalui analisis dokumen dan interaksi bersama responden.

Kaedah Dokumentasi

Kaedah dokumentasi melibatkan penyelidikan kepustakaan bagi memperoleh maklumat berkaitan konsep *wakalah* dan *Maqasid Syariah*. Dokumen yang dianalisis dipilih berdasarkan kesesuaiannya dengan objektif kajian serta mengandungi maklumat berkaitan tadbir urus *wakalah* dan skim pengagihan zakat kakitangan. Sumber yang digunakan merangkumi artikel jurnal, laman sesawang rasmi UKM dan UNITEN, laporan tahunan serta bahan pembentangan rasmi yang diperoleh daripada institusi yang terlibat. Menurut Bowen (2009), kaedah ini melibatkan proses “*skimming*” (pemeriksaan sepintas lalu), “*reading*” (pembacaan teliti), dan “*interpretation*” (interpretasi) bagi mencungkil makna serta membangunkan pengetahuan empirikal.

Penggunaan dokumen rasmi institusi seperti bahan pembentangan pengurusan zakat, maklumat skim agihan zakat yang diterbitkan melalui laman sesawang rasmi UKM dan UNITEN serta artikel jurnal adalah selari dengan pandangan Creswell dan Creswell (2023) yang menyatakan bahawa dokumen merupakan sumber data yang sangat baik kerana ia menyediakan maklumat yang telah ditulis dengan teliti tanpa memerlukan proses transkripsi yang rumit. Kaedah ini digunakan untuk mengenal pasti struktur tadbir urus *wakalah*, skim pengagihan zakat, syarat kelayakan serta bentuk bantuan yang ditawarkan oleh UKM dan UNITEN. Maklumat yang diperoleh kemudiannya dibandingkan dengan dapatan temu bual bagi menghasilkan analisis yang lebih menyeluruh dan meningkatkan kesahan dapatan kajian.

Kaedah Temu bual

Kaedah temu bual turut digunakan bagi mendapatkan data primer daripada pegawai zakat di Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) dan Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). Pemilihan responden dilaksanakan secara bertujuan (*purposive sampling*) berdasarkan jawatan serta penglibatan mereka dalam urusan kutipan dan agihan zakat bagi memastikan maklumat yang diperoleh adalah relevan dengan objektif kajian. Perincian responden kajian ditunjukkan dalam Jadual 1.

Jadual 1: Profil Responden Kajian

Responden	Institusi	Jawatan	Justifikasi Pemilihan
R1	UNITEN	Pegawai Eksekutif (Kewangan dan Agihan), Tabung Amanah Zakat	Terlibat secara langsung dalam pengurusan kutipan dan agihan zakat kakitangan.
R2	UKM	UNITEN Penolong Pegawai Tadbir N5, Bahagian Agihan dan Kutipan Zakat	Bertanggungjawab terhadap pengurusan agihan dan kutipan zakat di UKM.

Instrumen temu bual dibangunkan berdasarkan objektif kajian, sorotan literatur serta perbincangan bersama ahli kumpulan penyelidik. Selaras dengan saranan Creswell dan Creswell (2023), temu bual separa berstruktur dijalankan menggunakan soalan terbuka (*open-ended*) yang disokong dengan soalan susulan bagi membolehkan responden berkongsi pandangan dan pengalaman mereka secara mendalam tanpa terikat dengan pilihan jawapan yang terhad. Penggunaan set soalan yang merangkumi soalan terbuka ini bertujuan untuk mencungkil maklumat yang lebih menyeluruh.

Sesi temu bual dirakam dengan persetujuan responden sebelum ditranskripsikan secara *verbatim*. Transkrip temu bual dibaca dan disemak berulang kali bagi mengenal pasti maklumat yang berkaitan dengan objektif kajian, khususnya berkaitan amalan *wakalah*, skim pengagihan zakat dan aplikasi *Maqasid Syariah*. Maklumat tersebut kemudiannya dibandingkan dengan dapatan analisis dokumen bagi meningkatkan kesahan dapatan melalui triangulasi sumber.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Bahagian ini membentangkan dapatan kajian berkaitan pelaksanaan *wakalah* dan skim pengagihan zakat kakitangan di UNITEN dan UKM. Perbincangan dimulakan dengan menjelaskan konsep *wakalah* zakat di institusi pengajian tinggi sebagai asas kepada pelaksanaan pengagihan zakat di peringkat institusi. Seterusnya, dapatan bagi UNITEN dan UKM dihuraikan berdasarkan pelaksanaan *wakalah* serta skim bantuan zakat yang disediakan kepada kakitangan. Skim tersebut kemudiannya dianalisis berdasarkan lima prinsip *Maqasid Syariah* sebelum perbandingan dibuat bagi mengenal pasti persamaan dan perbezaan corak pengagihan zakat antara kedua-dua institusi.

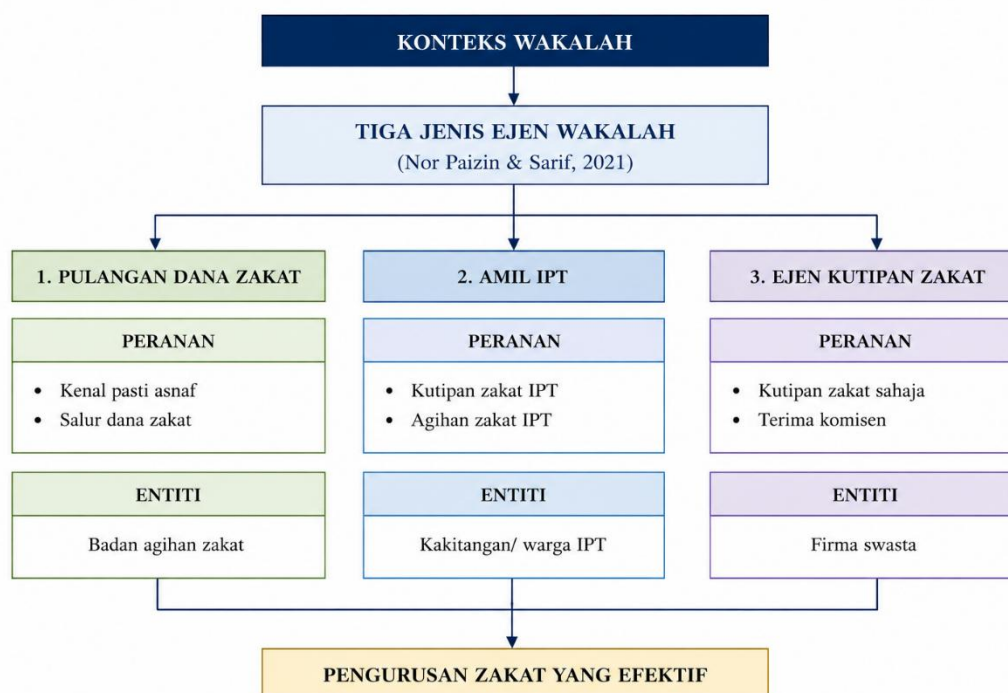
Konsep *Wakalah* Zakat di Institusi Pengajian Tinggi

Pengurusan zakat yang cekap dan terstruktur adalah amat penting bagi memastikan kewajipan zakat dapat ditunaikan dengan sempurna oleh umat Islam, sekali gus meningkatkan kadar kutipan serta pengagihan zakat kepada asnaf yang layak (Mohd Anuar & Mohammad Naqib, 2017). Urusan berkaitan zakat di Malaysia terletak di bawah bidang kuasa negeri sebagaimana yang termaktub dalam Senarai Negeri, Jadual Kesembilan, Perlembagaan Persekutuan. Melalui peruntukan enakmen negeri, Majlis Agama Islam Negeri (MAIN) telah diberikan autoriti penuh untuk menguruskan hal ehwal zakat di negeri masing-masing (Perlembagaan Persekutuan).

Berdasarkan peruntukan undang-undang sedia ada, MAIN mempunyai kuasa untuk melantik ejen bagi menguruskan zakat melalui konsep *wakalah*, termasuklah di peringkat IPT, masjid, surau, sekolah, dan institusi kewangan (Nor Paizin & Sarif, 2019). Walaupun autoriti kutipan dan agihan zakat didelegasikan kepada ejen-ejen ini, mereka tetap dipantau dan diselia oleh institusi zakat negeri melalui garis panduan serta syarat-syarat yang telah ditetapkan.

Pada masa ini, pengagihan zakat oleh MAIN dilaksanakan menerusi pelbagai skim yang dirancang mengikut keperluan dan keutamaan setiap negeri, seperti program sokongan kebajikan atau bantuan kelangsungan hidup bagi golongan asnaf. Walau bagaimanapun, objektif fundamentalnya tetap sama, iaitu untuk memelihara kesejahteraan asnaf. Dalam konteks *wakalah*, terdapat tiga jenis ejen utama yang dikenal pasti dalam sistem pengurusan zakat di Malaysia (Nor Paizin & Sarif, 2021). Perbezaan struktur mandat dan fungsi khusus bagi setiap jenis *wakalah* ini digambarkan secara ringkas dalam Rajah 2.

Rajah 2: Klasifikasi dan Fungsi Jenis *Wakalah* Zakat

Merujuk kepada Rajah 2, mandat yang didelegasikan oleh MAIN atau Pusat Zakat Negeri kepada ejen *wakalah* di IPT terbahagi kepada tiga kategori utama berdasarkan skop autoriti yang berbeza:

1. ***Wakalah* Pulangan Dana Zakat:** Ejen di bawah model ini memfokuskan kepada fungsi agihan secara terus. Mereka diberikan kuasa khusus untuk mengenal pasti asnaf yang layak di persekitaran institusi dan bertindak menyalurkan dana zakat yang dikembalikan oleh MAIN secara efektif kepada kumpulan sasaran mengikut syarat dan garis panduan yang ditetapkan oleh institusi zakat negeri.
2. ***Wakalah* Amil IPT:** Kategori ini mewakili pengurusan yang paling komprehensif. Ejen bukan sahaja bertanggungjawab dalam urusan kutipan zakat daripada warga institusi, malah diberikan mandat untuk menguruskan agihan bantuan kepada asnaf dalam kalangan komuniti institusi pengajian tinggi tertakluk kepada terma *wakalah*, memorandum persefahaman (*MoU*) dan garis panduan yang ditetapkan oleh MAIN atau institusi zakat negeri.
3. ***Wakalah* Ejen Kutipan Zakat:** Berbeza dengan dua kategori sebelumnya, ejen ini mempunyai skop yang terhad kepada aktiviti kutipan sahaja. Mereka bertanggungjawab memudah cara urusan pembayaran zakat kepada MAIN dan menerima ganjaran dalam bentuk komisen atas perkhidmatan yang diberikan, sebagaimana amalan yang lazim dilakukan oleh ejen daripada firma swasta.

Skop agihan bagi setiap jenis *wakalah* ditentukan berdasarkan mandat yang diberikan oleh institusi zakat negeri dan boleh berbeza mengikut negeri serta jenis institusi yang dilantik. Sesetengah ejen masjid diberikan mandat untuk mengagihkan zakat kepada kategori asnaf tertentu mengikut ketetapan institusi zakat negeri, manakala IPT menerima skop agihan yang ditetapkan melalui terma *wakalah* dan garis panduan yang berkuat kuasa di negeri masing-masing. Sebagai contoh, ejen masjid hanya dibenarkan mengagihkan zakat kepada asnaf

fisabilillah, manakala institusi pengajian tinggi diberi autoriti untuk mengagihkan zakat kepada asnaf miskin, *fisabilillah*, dan *gharimin* (Ahmad & Wahid, 2014). Jawatankuasa khas biasanya ditubuhkan melalui kerjasama antara institusi zakat negeri dengan institusi yang dilantik bagi memantau pelaksanaan skim agihan serta memastikan pengurusan zakat dilaksanakan secara patuh Syariah dan sistematik (Nor Paizin & Sarif, 2019).

Kemunculan pelbagai pendekatan baharu dalam kutipan dan pengagihan zakat menunjukkan keperluan untuk menilai semula konsep *pengagihan zakat kepada kakitangan*. Memandangkan institusi pengajian tinggi terus berkembang, kesejahteraan kakitangan universiti, terutamanya kumpulan sokongan, menjadi aspek yang semakin kritikal akibat cabaran ekonomi semasa. Oleh itu, kedudukan asnaf dalam konteks kakitangan institusi pengajian tinggi perlu diteliti dengan lebih komprehensif bagi memastikan kelangsungan hidup mereka terjaga. Pada masa yang sama, skim zakat sedia ada juga perlu dinilai bagi memastikan pengagihan zakat dapat dilaksanakan dengan cara yang lebih sistematik, berkesan, dan berorientasikan kebajikan demi manfaat kakitangan yang memerlukan.

Konsep *Wakalah* Zakat di UNITEN

Aplikasi *wakalah* dalam pengurusan zakat di Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) bermula pada 14 Julai 2010 apabila universiti ini dilantik sebagai Penolong Amil bagi pihak Lembaga Zakat Selangor (LZS) di bawah autoriti Majlis Agama Islam Selangor (MAIS). Pelantikan ini memberikan kuasa kepada UNITEN untuk menguruskan fungsi-fungsi khusus, terutamanya yang berkaitan dengan kutipan dan pengagihan zakat di dalam universiti, selaras dengan kerangka pengurusan zakat yang ditetapkan oleh pihak berkuasa zakat negeri. Satu Memorandum Perjanjian (MoA) telah ditandatangani antara UNITEN dan LZS pada 2 September 2010. Perjanjian tersebut menggariskan peranan dan tanggungjawab UNITEN sebagai Penolong Amil serta menjadi asas kepada pelaksanaan skim *wakalah* zakat di peringkat institusi. Melalui perjanjian ini, Tabung Amanah Zakat UNITEN (TAZU) telah ditubuhkan sebagai mekanisme khusus untuk menguruskan kutipan dan agihan zakat dalam kalangan komuniti UNITEN (Pegawai Eksekutif UNITEN, komunikasi peribadi, 28 April 2026).

Penubuhan TAZU mencerminkan komitmen institusi UNITEN dalam memperkukuh pengurusan zakat di universiti. Objektif utama TAZU adalah untuk berfungsi sebagai sumber kewangan alternatif bagi menyokong kakitangan yang layak dan memenuhi kategori asnaf zakat, terutamanya bagi mendepani cabaran kos sara hidup. Selain itu, TAZU bertujuan untuk menjana dana bagi melahirkan profesional Muslim serta meningkatkan kefahaman terhadap nilai-nilai Islam dalam kalangan warga kerja UNITEN. Tabung ini juga berfungsi sebagai platform untuk memobilisasi sumbangan kewangan daripada pelbagai pihak dan menyediakan bantuan kebajikan bagi kakitangan yang memerlukan, di samping menyokong aktiviti pembangunan kerjaya dan kerohanian di universiti (Amanah UNITEN, t.th.).

Penubuhan TAZU membolehkan zakat diuruskan dengan lebih terstruktur dan fokus, terutamanya dalam memperuntukkan bantuan zakat kepada kakitangan yang berkelayakan melalui pelbagai skim agihan yang relevan. Inisiatif ini juga memperkukuh peranan institusi pengajian tinggi sebagai rakan strategik kepada institusi zakat negeri dalam meningkatkan kecekapan pengurusan serta keberkesanan agihan zakat kepada warga kerja universiti.

Skim Agihan Zakat UNITEN

UNITEN telah membangunkan mekanisme pengagihan zakat bagi menyokong kebajikan dan kesejahteraan komuniti kampusnya menerusi skim zakat terstruktur berdasarkan kelayakan penerima. Pengurusan dan pengagihan skim tersebut diselaraskan melalui Tabung Amanah Zakat UNITEN (TAZU), yang memainkan peranan penting dalam menstrukturkan bentuk bantuan serta memastikan ia diagihkan secara cekap kepada kakitangan yang layak (Pegawai Eksekutif UNITEN, komunikasi peribadi, 28 April 2026).

Secara keseluruhannya, TAZU menyediakan pelbagai skim bantuan bagi kakitangan UNITEN berdasarkan empat kategori asnaf, iaitu fakir, miskin, mualaf, dan *fisabilillah*. Perincian mengenai skim zakat mengikut kategori asnaf dan bentuk bantuan yang disediakan dibentangkan dalam Jadual 2 di bawah (Amanah UNITEN, t.th.).

Jadual 2: Skim Bantuan Zakat Kakitangan UNITEN

Kategori Asnaf	Jenis Bantuan
Fakir	1. Perubatan, Pembedahan, Pembelian Alat Sokongan Hidup, Rawatan Susulan melibatkan kos yang tinggi
	2. Bantuan Bencana Alam (pemohon ditimpa musibah bencana alam seperti banjir dan Musibah besar dan tidak mendapat bantuan daripada Pusat Zakat Negeri)
Miskin	3. Mualaf, Saguhati Galakan (Mualaf yang baru memeluk Islam kurang dari 5 tahun)
Mualaf	
<i>Fisabilillah</i>	4. Bantuan Umum Pelajaran, Bantuan umum persekolahan anak-anak kakitangan
	5. Bantuan Wang Saku

Jadual 2 memaparkan skim zakat kakitangan UNITEN yang merangkumi empat kategori asnaf utama iaitu fakir, miskin, mualaf, dan *fisabilillah*. Struktur pengagihan ini terdiri daripada lima jenis bantuan khusus yang boleh diakses oleh kakitangan mengikut keperluan masing-masing.

Bantuan pertama memfokuskan kepada aspek kesihatan melalui pembiayaan perubatan, pembedahan, dan pembelian alat sokongan hidup. Skim ini dikhaskan untuk rawatan susulan yang melibatkan kos tinggi, sekali gus bertindak sebagai pelindung kewangan bagi kakitangan yang menghadapi krisis kesihatan kronik. Selain itu, bantuan bencana alam disediakan sebagai sokongan kecemasan sekiranya berlaku musibah besar seperti banjir yang tidak mendapat perlindungan daripada Pusat Zakat Negeri. Hal ini menunjukkan peranan zakat dalam mengisi jurang perlindungan bagi kakitangan yang ditimpa bencana luar jangka.

Bagi menyokong kebajikan kakitangan yang baru memeluk Islam, saguhati galakan diberikan kepada asnaf mualaf yang berada dalam tempoh kurang daripada lima tahun penghijrahan mereka. Seterusnya, kelestarian pendidikan keluarga kakitangan turut diberi perhatian melalui bantuan umum pelajaran dan persekolahan anak-anak. Skim ini bertujuan meringankan beban kos pendidikan bagi memastikan kelangsungan akademik generasi seterusnya tidak terjejas.

Akhir sekali, bantuan wang saku disediakan sebagai sokongan tunai segera untuk menampung keperluan harian kakitangan yang mendesak.

Secara keseluruhannya, struktur bantuan di UNITEN memperlihatkan pendekatan yang menyeluruh dalam menjaga kebajikan kakitangan. Melalui penyediaan skim yang merangkumi aspek kesihatan, perlindungan musibah, sokongan mualaf, dan pendidikan, institusi berupaya meningkatkan kesejahteraan kakitangan secara praktikal (Amanah UNITEN, t.th.).

Analisis Skim Zakat di UNITEN Berdasarkan Maqasid Syariah

Skim zakat yang disediakan di Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) melalui Tabung Amanah Zakat UNITEN (TAZU) dianalisis berdasarkan lima prinsip utama *Maqasid Syariah*, iaitu pemeliharaan agama, nyawa, akal, keturunan, dan harta. Analisis ini dijalankan bagi menilai sama ada skim yang ditawarkan selari dengan objektif *Maqasid Syariah*, terutamanya dalam konteks pengagihan zakat kepada kakitangan. Pemuatan terhadap *Maqasid Syariah* adalah penting bagi memastikan pengagihan zakat tidak hanya dilihat dari sudut kepelbagaian skimnya sahaja, malah turut mengambil kira keutamaan serta kesesuaian skim tersebut dalam menangani keperluan sebenar penerima. Analisis ini disusun mengikut kategori asnaf dan pemetaan skim zakat dilakukan berdasarkan lima prinsip *Maqasid Syariah* tersebut.

Jadual 3 membentangkan pemetaan skim zakat bagi kakitangan UNITEN mengikut lima prinsip *Maqasid Syariah*.

Jadual 3: Analisis Skim Zakat Kakitangan UNITEN Berdasarkan *Maqasid Syariah*

Agama <i>(Hifz al-Din)</i>	Nyawa <i>(Hifz al-Nafs)</i>	Akal <i>(Hifz al-Aql)</i>	Keturunan <i>(Hifz al-Nasl)</i>	Harta <i>(Hifz al-Mal)</i>
Saguhati Galakan Mualaf	Bantuan Perubatan (Pembedahan, Pembelian alat sokongan Hidup, Rawatan susulan melibatkan kos tinggi) Bantuan Bencana Alam	Bantuan Umum Pelajaran (Bantuan Umum Persekolahan Anak-anak kakitangan)		Bantuan Wang Saku
1	2	1	0	1

Jadual 3 menunjukkan bahawa pengagihan skim zakat bagi kakitangan UNITEN dirangka dengan merangkumi hampir keseluruhan dimensi utama *Maqasid Syariah*. Struktur agihan ini memperlihatkan bahawa dimensi pemeliharaan nyawa (*hifz al-nafs*) menerima penekanan yang lebih besar melalui dua skim bantuan, iaitu Bantuan Perubatan serta Bantuan Bencana Alam, manakala dimensi pemeliharaan agama (*hifz al-din*), akal (*hifz al-aql*) dan harta (*hifz al-mal*) masing-masing diwakili oleh satu skim bantuan yang menyokong kebajikan kakitangan.

Dimensi pemeliharaan agama (*hifz al-din*) direalisasikan melalui Saguhati Galakan Muallaf bagi menyokong kestabilan pegangan agama dalam kalangan kakitangan yang layak. Bagi dimensi pemeliharaan nyawa (*hifz al-nafs*), keutamaan diberikan kepada bantuan perubatan dan sokongan hayat yang bersifat kritikal terhadap kelangsungan hidup kakitangan. Seterusnya, pemeliharaan akal (*hifz al-aql*) dizahirkan melalui sokongan pendidikan anak-anak kakitangan, manakala aspek pemeliharaan harta (*hifz al-mal*) diuruskan melalui skim bantuan wang saku yang bertujuan meringankan beban kewangan serta membantu memenuhi keperluan asas harian kakitangan yang layak menerima zakat.

Berdasarkan pemetaan tersebut, pengagihan zakat UNITEN memberi penekanan kepada skim yang memenuhi keperluan asas kebajikan kakitangan, khususnya berkaitan aspek kesihatan, pendidikan, pengukuhan agama dan sokongan kewangan. Bantuan Umum Pelajaran yang diperuntukkan kepada anak-anak kakitangan dikategorikan di bawah dimensi pemeliharaan akal (*hifz al-aql*) kerana objektif utama skim tersebut adalah untuk menyokong kesinambungan pendidikan. Walaupun bantuan ini turut memberi manfaat kepada kesejahteraan institusi keluarga, pemetaan dalam kajian ini dibuat berdasarkan objektif utama setiap skim bantuan. Justeru, dimensi pemeliharaan keturunan (*hifz al-nasl*) tidak dikenal pasti melalui skim yang khusus dalam pengagihan zakat kakitangan UNITEN. Secara keseluruhannya, pengagihan zakat UNITEN memperlihatkan keselarasan dengan empat prinsip utama *Maqasid Syariah*, iaitu *hifz al-din*, *hifz al-nafs*, *hifz al-aql* dan *hifz al-mal*, berdasarkan objektif skim yang ditawarkan kepada kakitangan.

Konsep *Wakalah* Zakat di UKM

Pelaksanaan *wakalah* dalam pengurusan zakat di Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) bermula dengan pemeteraian Memorandum Persefahaman (MoU) antara UKM dan Lembaga Zakat Selangor (LZS) pada tahun 2005. Melalui perjanjian ini, Bahagian Zakat di bawah Jabatan Bendahari UKM telah ditubuhkan untuk menyelaraskan dan menguruskan hal ehwal zakat di dalam universiti. Penubuhan bahagian ini bertujuan untuk memastikan pengurusan zakat dilaksanakan dengan lebih sistematik dan selaras dengan garis panduan yang ditetapkan oleh pihak universiti serta LZS selaku pihak berkuasa pengurusan zakat negeri (Universiti Kebangsaan Malaysia, t.th.).

Susulan pelaksanaan MoU tersebut, dua jawatankuasa utama telah ditubuhkan bagi memperkukuh struktur tadbir urus zakat di UKM, iaitu Tabung Amanah Zakat Universiti Kebangsaan Malaysia (TAZUKM) sebagai jawatankuasa tadbir urus utama dan Jawatankuasa Agihan Zakat UKM (JAZUKM) sebagai jawatankuasa yang bertanggungjawab menguruskan pengagihan zakat. Jawatankuasa TAZUKM berfungsi untuk memantau dan menyelia semua perkara berkaitan zakat di UKM, di samping membuat keputusan mengenai dasar dan fungsi pengurusan zakat tertakluk kepada pengawasan dan nasihat pihak universiti serta LZS. Selain itu, jawatankuasa ini juga mempunyai autoriti untuk menubuhkan jawatankuasa lain serta menguruskan penggunaan dana zakat, termasuk perancangan program, aktiviti, dan perkara lain yang berkaitan dengan pengurusan zakat di peringkat universiti (Universiti Kebangsaan Malaysia, t.th.).

Jawatankuasa Agihan Zakat UKM (JAZUKM) pula bertanggungjawab memastikan pengagihan zakat dilaksanakan secara teratur dan berkesan. Jawatankuasa ini menguruskan dana agihan mengikut prosedur yang telah ditetapkan serta merancang jenis bantuan, jumlah bantuan, dan pelaksanaan program yang sesuai untuk penerima zakat. Di bawah kedua-dua jawatankuasa ini, Bahagian Zakat yang terdiri daripada tujuh orang kakitangan bertindak

sebagai badan pentadbiran yang bertanggungjawab menguruskan pelaksanaan semua perkara berkaitan zakat berdasarkan keputusan dan perancangan yang ditetapkan oleh jawatankuasa berkaitan (Pegawai Tadbir UKM, komunikasi peribadi, 12 Januari 2025).

Melalui MoU yang ditandatangani antara UKM dan LZS, beberapa kelebihan telah diperoleh dalam pelaksanaan skim *wakalah* zakat di universiti. Antaranya, UKM telah dilantik sebagai Penolong Amil dengan autoriti untuk memungut dan mengagihkan zakat secara terus kepada warga universiti, dengan nisbah agihan 1:1 antara UKM dan LZS berdasarkan jumlah kutipan zakat tahunan. Daripada jumlah tersebut, sebanyak 6.25 peratus diperuntukkan bagi tujuan pengurusan pentadbiran, manakala 43.75 peratus diagihkan kepada lima kategori asnaf yang layak. Sehingga kini, Bahagian Zakat UKM menyediakan pelbagai bentuk bantuan zakat kepada kakitangan yang memenuhi syarat kelayakan dengan matlamat untuk meningkatkan kesejahteraan komuniti universiti serta menyokong kestabilan sosioekonomi warga kerja selaras dengan aspirasi institusi. Bahagian Zakat menyokong penuh aspirasi UKM untuk membangunkan sebuah institusi yang cemerlang, inovatif, dan produktif dengan menyediakan 15 jenis skim zakat kepada kakitangan yang layak. Skim-skim ini mempunyai potensi besar untuk menyumbang kepada pembangunan modal insan serta menjamin kebajikan warga universiti secara berterusan (Universiti Kebangsaan Malaysia, t.th.).

Skim Agihan Zakat di UKM

Sebagai sebuah universiti penyelidikan awam berskala besar, Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) menguruskan pengagihan zakat kepada warga komuniti kampusnya menerusi Tabung Amanah Zakat UKM (TAZUKM). Pengurusan ini dilaksanakan dalam kerangka pentadbiran universiti yang terstruktur dan berasaskan perjanjian dengan Lembaga Zakat Selangor (LZS) mengenai kategori asnaf yang terlibat. Struktur skim bantuan ini mencerminkan usaha institusi untuk mengagihkan zakat secara teratur mengikut kategori penerima yang layak dalam kalangan kakitangan. TAZUKM menyediakan 15 jenis skim zakat untuk kakitangan, yang diagihkan merentasi lima kategori asnaf iaitu fakir, miskin, mualaf, *ibnu sabil*, dan *fisabilillah* (Universiti Kebangsaan Malaysia, t.th.).

Perincian mengenai skim zakat ini dibentangkan mengikut kategori asnaf dan jenis bantuan seperti yang disusun dalam Jadual 4 di atas. Pembentangan ini memberikan gambaran awal mengenai bentuk dan pengagihan skim kepada kakitangan sebelum ia dianalisis secara mendalam berdasarkan kerangka *Maqasid Syariah* dalam bahagian seterusnya.

Jadual 4: Skim Bantuan Zakat Kakitangan UKM

Kategori Asnaf	Jenis Bantuan
	1. Bantuan Sara Diri
Fakir	2. Bantuan Sewa Rumah
Miskin	3. Saguhati Hari Raya
Mualaf	4. Bantuan Persekolahan Anak
<i>Ibnu Sabil (ibnsabil)</i>	5. Bantuan Yuran Kelas Tambahan Anak
<i>Fisabilillah</i>	

-
6. Bantuan Persediaan Pendidikan Pengajian Tinggi Anak
 7. Bantuan Bebanan Kewangan
 8. Bantuan Rawatan Perubatan
 9. Bantuan Peralatan Perubatan
 10. Bantuan Wang Kecemasan
 11. Bantuan Musibah/Bencana Alam
 12. Bantuan Program
 13. Bantuan Wang Galakan Mualaf
 14. Bantuan Baik pulih Rumah
 15. Bantuan Khas
-

Jadual 4 menunjukkan bahawa TAZUKM menyediakan pelbagai jenis skim zakat untuk kakitangan yang merangkumi lima kategori asnaf, iaitu fakir, miskin, mualaf, *ibnu sabil*, dan *fisabilillah*. Struktur 15 jenis skim ini menunjukkan bahawa pengagihan zakat di institusi pengajian tinggi memberikan penekanan yang signifikan kepada aspek kebajikan dan kelestarian hidup warga kerjanya secara menyeluruh.

Sebahagian besar skim yang ditawarkan berkaitan secara langsung dengan pengurangan beban sara hidup dan sokongan pendidikan tanggungan. Ini merangkumi Bantuan Sara Diri dan Saguhati Hari Raya yang berfungsi sebagai sokongan pendapatan tambahan, serta bantuan pendidikan seperti Bantuan Persekolahan Anak, Bantuan Yuran Kelas Tambahan Anak, dan Bantuan Persediaan Pendidikan Pengajian Tinggi Anak. Dominasi skim yang berorientasikan sokongan pendidikan keluarga ini menunjukkan bahawa pemeraksanaan generasi seterusnya dalam kalangan warga kerja diberikan keutamaan dalam struktur bantuan yang disediakan kepada kakitangan.

Skim yang berorientasikan perlindungan pula merangkumi Bantuan Rawatan Perubatan, Bantuan Peralatan Perubatan, Bantuan Musibah/Bencana Alam, serta Bantuan Wang Kecemasan yang memberikan sokongan kritikal dalam situasi kesihatan dan kecemasan luar jangka. Selain itu, ketersediaan Bantuan Sewa Rumah, Bantuan Baik pulih Rumah, dan Bantuan Bebanan Kewangan meluaskan lagi skop pengagihan kepada aspek kestabilan kediaman dan penyelesaian komitmen kewangan yang mendesak bagi kakitangan.

Bantuan Program mencerminkan sokongan terhadap penglibatan kakitangan dalam aktiviti pembangunan sahsiah, manakala skim yang dikhususkan untuk kategori asnaf tertentu seperti Bantuan Wang Galakan Mualaf menunjukkan pendekatan pengagihan yang mengambil kira latar belakang dan keperluan spesifik individu. Akhir sekali, penyediaan Bantuan Khas

memberikan ruang fleksibiliti kepada institusi untuk menyantuni keperluan-keperluan luar jangka yang tidak dikategorikan dalam skim sedia ada.

Secara keseluruhan, struktur ini mencerminkan kepelbagaian bantuan yang meliputi aspek kebajikan isi rumah, perlindungan kesihatan, dan keperluan khusus penerima dalam kalangan warga universiti. Perbincangan di atas terhad kepada aspek deskriptif mengenai corak pengagihan skim dan belum melibatkan penilaian normatif. Pemetaan bagi kesemua 15 skim kepada lima dimensi dalam kerangka *Maqasid Syariah* akan dibincangkan secara terperinci dalam bahagian seterusnya bagi menilai keutamaan dan orientasi pengagihan secara lebih sistematik.

Analisis Skim Zakat di UKM Berdasarkan Maqasid Syariah

Skim zakat yang disediakan di Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) melalui Tabung Amanah Zakat UKM (TAZUKM) dianalisis berdasarkan lima prinsip utama *Maqasid Syariah*, iaitu pemeliharaan agama, nyawa, akal, keturunan, dan harta. Analisis ini dijalankan bagi menilai sejauh mana bentuk dan fokus bantuan yang diberikan selari dengan objektif pemeliharaan dalam *Maqasid Syariah*, terutamanya dalam konteks pengagihan zakat kepada warga universiti khususnya kakitangan. Penilaian sedemikian adalah penting bagi memastikan pengagihan zakat tidak hanya dinilai dari segi jumlah skim yang disediakan semata-mata, malah turut melihat kepada keutamaan serta kesesuaian skim zakat tersebut dalam menangani keperluan sebenar penerima.

Pemetaan skim zakat disusun berdasarkan objektif utama setiap skim bantuan dan dipadankan dengan lima prinsip *Maqasid Syariah*. Jadual 5 membentangkan analisis skim zakat kakitangan UKM mengikut lima prinsip tersebut.

Jadual 5: Skim Bantuan Zakat Kakitangan UKM Mengikut *Maqasid Syariah*.

Agama (Hifz al-Din)	Nyawa (Hifz al-Nafs)	Akal (Hifz al-Aql)	Keturunan (Hifz al-Nasl)	Harta (Hifz al-Mal)
Bantuan Wang Galakan Mualaf	Bantuan Rawatan Perubatan Bantuan Peralatan Perubatan Bantuan Wang Kecemasan Bantuan Musibah/Bencana Alam	Bantuan Yuran Kelas Tambahan Anak Bantuan Persediaan Pendidikan Pengajian Tinggi Anak Bantuan Persekolahan Anak		Bantuan Sara Diri Bantuan Sewa Rumah Bantuan Baik pulih Rumah Bantuan Bebanan Kewangan Saguhati Hari Raya Bantuan Khas Bantuan Program
1	4	3	0	7

Jadual 5 menunjukkan bahawa dimensi pemeliharaan harta (*hifz al-mal*) merekodkan bilangan skim tertinggi dengan tujuh jenis bantuan, diikuti oleh pemeliharaan nyawa (*hifz al-nafs*) sebanyak empat skim dan pemeliharaan akal (*hifz al-aql*) sebanyak tiga skim. Dimensi pemeliharaan agama (*hifz al-din*) pula diwakili oleh satu skim bantuan, manakala tiada skim khusus dikenal pasti di bawah dimensi pemeliharaan keturunan (*hifz al-nasl*). Taburan ini menunjukkan bahawa skim agihan zakat kakitangan di UKM memberi penekanan kepada aspek kebajikan, kesihatan, pendidikan dan sokongan kewangan selaras dengan objektif utama *Maqasid Syariah*.

Dimensi pemeliharaan harta (*hifz al-mal*) merangkumi Bantuan Sara Diri, Bantuan Sewa Rumah, Bantuan Baik Pulih Rumah, Bantuan Bebanan Kewangan, Saguhati Hari Raya, Bantuan Khas dan Bantuan Program. Kesemua skim tersebut bertujuan meringankan beban kewangan serta membantu memenuhi keperluan asas kehidupan kakitangan.

Dimensi pemeliharaan nyawa (*hifz al-nafs*) pula direalisasikan melalui Bantuan Rawatan Perubatan, Bantuan Peralatan Perubatan, Bantuan Wang Kecemasan dan Bantuan Musibah/Bencana Alam yang memberi tumpuan kepada aspek kesihatan, keselamatan dan kebajikan kakitangan ketika berhadapan dengan situasi yang memerlukan bantuan segera. Pemeliharaan akal (*hifz al-aql*) diterjemahkan melalui Bantuan Yuran Kelas Tambahan Anak, Bantuan Persediaan Pendidikan Pengajian Tinggi Anak dan Bantuan Persekolahan Anak kerana objektif utama skim tersebut adalah untuk menyokong kesinambungan pendidikan anak-anak kakitangan.

Dimensi pemeliharaan agama (*hifz al-din*) diterjemahkan melalui Bantuan Wang Galakan Mualaf yang bertujuan menyokong pengukuhan pegangan agama dalam kalangan kakitangan mualaf. Analisis ini tidak mengenal pasti skim yang secara khusus memfokuskan kepada dimensi pemeliharaan keturunan (*hifz al-nasl*) berdasarkan objektif utama skim bantuan yang ditawarkan. Walau bagaimanapun, dapatan ini membuka ruang kepada penambahbaikan pada masa hadapan bagi memperkukuh lagi liputan skim zakat agar lebih menyeluruh merangkumi semua dimensi *Maqasid Syariah*. Secara keseluruhannya, pemetaan ini menunjukkan bahawa skim agihan zakat kakitangan di UKM merangkumi empat prinsip utama *Maqasid Syariah*, iaitu *hifz al-din*, *hifz al-nafs*, *hifz al-aql* dan *hifz al-mal*, berdasarkan objektif setiap skim bantuan yang dilaksanakan.

Analisis Perbandingan Skim Zakat Berdasarkan Maqasid Syariah di UNITEN dan UKM

Analisis perbandingan skim zakat untuk kakitangan di UNITEN dan UKM dijalankan bagi mengenal pasti persamaan serta perbezaan dalam bentuk dan pengagihan skim zakat yang disediakan oleh kedua-dua institusi berdasarkan kerangka *Maqasid Syariah*. Perbandingan ini secara jelas menunjukkan perbezaan skala agihan yang ketara, di mana UKM menyediakan struktur yang lebih meluas dengan 15 jenis skim bantuan unik berbanding UNITEN yang menawarkan 5 jenis bantuan khusus bagi kakitangan. Perbezaan ini menunjukkan variasi pendekatan antara kedua-dua institusi dalam menyusun skim agihan zakat mengikut keperluan warga kerja masing-masing.

Analisis menunjukkan bahawa skim zakat di UNITEN dan UKM mempunyai keselarasan dengan prinsip *Maqasid Syariah* berdasarkan objektif utama setiap skim bantuan yang ditawarkan. Keselarasan ini merujuk kepada pemetaan skim mengikut dimensi *Maqasid Syariah* dan bukan penilaian terhadap keberkesanan bantuan dari aspek jumlah penerima, nilai

agihan atau impaknya kepada asnaf. Walaupun terdapat perbezaan dari segi kepelbagaian bantuan, UNITEN mengamalkan pendekatan yang lebih berfokus dengan menyediakan skim yang memenuhi keperluan utama kakitangan, manakala UKM menyediakan 15 jenis skim bantuan yang lebih pelbagai bagi memenuhi keperluan kebajikan, kesihatan, pendidikan dan sokongan kewangan kakitangan.

Dominasi pengagihan di UKM dilihat tertumpu kepada dimensi pemeliharaan harta (*hifz al-mal*) dan nyawa (*hifz al-nafs*), manakala UNITEN mengekalkan agihan yang seimbang dengan memberi tumpuan kepada empat prinsip utama *Maqasid Syariah*, iaitu *hifz al-din*, *hifz al-nafs*, *hifz al-aql* dan *hifz al-mal*. Analisis ini menunjukkan bahawa kedua-dua institusi mengaplikasikan pendekatan pengagihan yang berbeza mengikut keperluan dan dasar institusi masing-masing, namun masih mengekalkan matlamat yang sama, iaitu memenuhi kebajikan kakitangan melalui skim zakat yang bersesuaian. Jadual 6 membentangkan analisis perbandingan skim zakat kakitangan antara UNITEN dan UKM mengikut komponen *Maqasid Syariah*.

Jadual 6: Analisis Perbandingan Skim Bantuan Zakat Kakitangan Antara UNITEN dan UKM Mengikut *Maqasid Syariah*

IPT	Agama (<i>Hifz al-Din</i>)	Nyawa (<i>Hifz al-Nafs</i>)	Akal (<i>Hifz al-Aql</i>)	Keturunan (<i>Hifz al-Nasl</i>)	Harta (<i>Hifz al-Mal</i>)	Jumlah
UNITEN	1. Saguhati Galakan Mualaf	1. Bantuan Perubatan (Pembedahan, Pembelian alat sokongan Hidup, Rawatan susulan melibatkan kos tinggi) 2. Bantuan Bencana Alam	1. Bantuan Umum Pelajaran (Bantuan Umum Persekolahan Anak-anak kakitangan)		1. Bantuan Wang Saku	
	1	2	1	0	1	5
UKM	1. Bantuan Wang Galakan Mualaf	1. Bantuan Rawatan Perubatan 2. Bantuan Peralatan Perubatan 3. Bantuan Wang Kecemasan 4. Bantuan Musibah/B	1. Bantuan Yuran Kelas Tambahan Anak 2. Bantuan Persediaan Pendidika n Pengajian Tinggi Anak		1. Bantuan Sara Diri 2. Bantuan Sewa Rumah 3. Bantuan Baik pulih Rumah	

	encana Alam	3. Bantuan Persekolah an Anak		4. Bantuan Bebanan Kewangan n 5. Saguhati Hari Raya 6. Bantuan Khas 7. Bantuan Program	
	1	4	3	0	7
					15

Berdasarkan Jadual 6, perbandingan skim zakat kakitangan di UNITEN dan UKM menunjukkan perbezaan dari segi bilangan serta kepelbagaian skim bantuan yang dipetakan mengikut prinsip *Maqasid Syariah*. Kedua-dua institusi menyediakan satu skim di bawah dimensi pemeliharaan agama (*hifz al-din*), iaitu Saguhati Galakan Mualaf di UNITEN dan Bantuan Wang Galakan Mualaf di UKM. Kedua-dua skim tersebut dikategorikan di bawah dimensi pemeliharaan agama kerana objektif utamanya adalah untuk menyokong pengukuhan pegangan agama dalam kalangan kakitangan mualaf.

Dimensi pemeliharaan nyawa (*hifz al-nafs*) menunjukkan perbezaan yang lebih ketara. UNITEN menyediakan dua skim bantuan, iaitu Bantuan Perubatan dan Bantuan Bencana Alam, manakala UKM menyediakan empat skim yang terdiri daripada Bantuan Rawatan Perubatan, Bantuan Peralatan Perubatan, Bantuan Wang Kecemasan dan Bantuan Musibah/Bencana Alam. Perbandingan ini menunjukkan bahawa UKM menawarkan variasi skim yang lebih luas bagi memenuhi keperluan berkaitan kesihatan dan kebajikan kakitangan.

Dimensi pemeliharaan akal (*hifz al-aql*) memperlihatkan bahawa UNITEN menyediakan satu skim, iaitu Bantuan Umum Pelajaran bagi anak-anak kakitangan, manakala UKM menyediakan tiga skim yang meliputi Bantuan Yuran Kelas Tambahan Anak, Bantuan Persediaan Pendidikan Pengajian Tinggi Anak dan Bantuan Persekolahan Anak. Kesemua skim tersebut dipetakan di bawah dimensi pemeliharaan akal berdasarkan objektif utamanya, iaitu menyokong kesinambungan pendidikan anak-anak kakitangan. Analisis ini juga menunjukkan bahawa kedua-dua institusi tidak mempunyai skim yang secara khusus dipetakan di bawah dimensi pemeliharaan keturunan (*hifz al-nasl*) berdasarkan objektif utama skim bantuan yang ditawarkan.

Perbezaan yang paling ketara dikenal pasti pada dimensi pemeliharaan harta (*hifz al-mal*). UNITEN menyediakan satu skim, iaitu Bantuan Wang Saku, manakala UKM menyediakan tujuh skim yang merangkumi Bantuan Sara Diri, Bantuan Sewa Rumah, Bantuan Baik Pulih Rumah, Bantuan Bebanan Kewangan, Saguhati Hari Raya, Bantuan Khas dan Bantuan Program. Perbandingan ini menunjukkan bahawa UKM menawarkan variasi bantuan kewangan yang lebih pelbagai bagi menyokong keperluan kebajikan kakitangan.

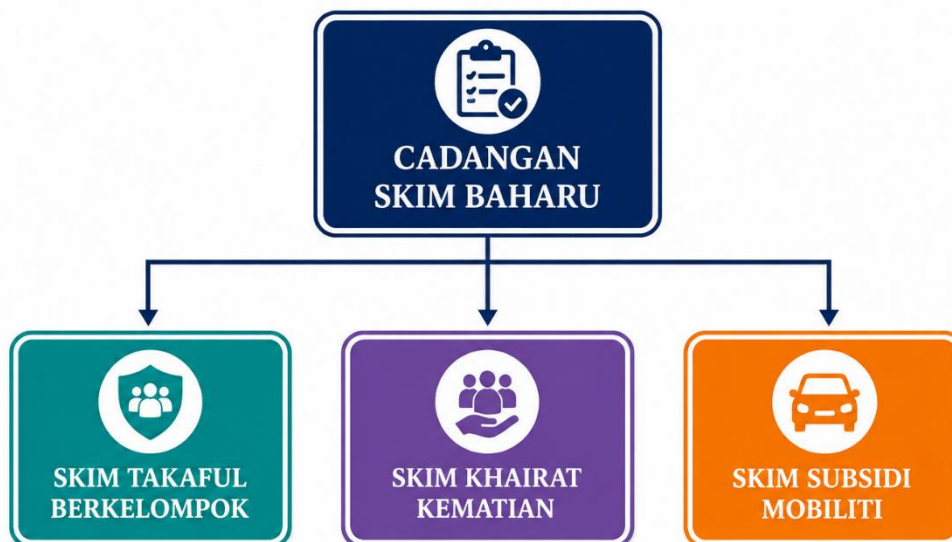
Secara keseluruhannya, UNITEN mengaplikasikan struktur agihan yang lebih ringkas dengan lima skim bantuan yang merangkumi empat prinsip utama *Maqasid Syariah*, manakala UKM menyediakan lima belas skim bantuan yang turut merangkumi empat prinsip utama tersebut. Perbezaan ini menunjukkan variasi pendekatan dalam penyusunan skim agihan zakat antara kedua-dua institusi berdasarkan objektif skim yang ditawarkan. Analisis ini juga memperlihatkan bahawa pemetaan berasaskan *Maqasid Syariah* dapat digunakan sebagai kerangka untuk menilai keselarasan objektif skim agihan zakat kakitangan di institusi pengajian tinggi.

KESIMPULAN

Hasil analisis membuktikan bahawa skim bantuan zakat yang dilaksanakan di Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) dan Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) mempunyai keselarasan dengan prinsip *Maqasid Syariah* berdasarkan objektif utama setiap skim bantuan yang ditawarkan kepada kakitangan. Perbandingan antara kedua-dua institusi memperlihatkan variasi pendekatan dalam penyusunan skim agihan zakat, dengan UKM menawarkan kepelbagaian skim bantuan yang lebih luas, manakala UNITEN mengekalkan pendekatan yang lebih berfokus mengikut keperluan utama kakitangan. Perbezaan tersebut menggambarkan kepelbagaian amalan pengurusan zakat di institusi pengajian tinggi tanpa menjejaskan matlamat utama pengagihan zakat kepada golongan yang layak.

Sehubungan itu, analisis pemetaan skim zakat berasaskan prinsip *Maqasid Syariah* serta sokongan literatur berkaitan perlindungan sosial Islam menghasilkan beberapa cadangan penambahbaikan terhadap skim agihan zakat kakitangan bagi melengkapkan bentuk bantuan sedia ada. Cadangan tersebut merangkumi Skim Takaful Berkelompok di bawah dimensi *hifz al-nafs* sebagai mekanisme perlindungan terhadap risiko kesihatan, kemalangan dan kehilangan pendapatan (Muhammed et al., 2025; Wahid, 2015). Skim Khairat Kematian dan Bantuan Waris pula dicadangkan di bawah dimensi *hifz al-nasl* bagi membantu pengurusan jenazah, meringankan beban kewangan waris serta memperkukuh kebajikan institusi keluarga selepas kehilangan ahli keluarga (Gunardi et al., 2023). Skim Subsidi Mobiliti turut dicadangkan di bawah dimensi *hifz al-mal* bagi membantu meringankan kos pengangkutan harian, penyelenggaraan asas kenderaan dan perbelanjaan perjalanan ke tempat kerja dalam kalangan kakitangan asnaf, selaras dengan dapatan kajian yang menunjukkan bahawa keterbatasan mobiliti dan beban kos pengangkutan boleh menjejaskan akses kepada pekerjaan serta meningkatkan risiko *transport poverty* (Ouni et al., 2025; Prime et al., 2025). Cadangan ini bertujuan melengkapkan skim sedia ada serta menyediakan ruang penambahbaikan yang boleh dipertimbangkan oleh institusi pengajian tinggi mengikut keperluan kakitangan, kemampuan dana zakat dan mandat *wakalah* yang ditetapkan oleh institusi zakat negeri. Ringkasan cadangan penambahbaikan skim agihan zakat kakitangan berasaskan *Maqasid Syariah* ditunjukkan dalam Rajah 3.

Rajah 3: Ringkasan Cadangan Penambahbaikan Skim Agihan Zakat Kakitangan Berasaskan *Maqasid Syariah*

Keseluruhannya, kajian ini menunjukkan bahawa aplikasi *Maqasid Syariah* sebagai kerangka pemetaan skim zakat menyediakan pendekatan yang sistematik dalam menilai keselarasan objektif pengagihan zakat kepada kakitangan di institusi pengajian tinggi. Kerangka ini membantu mengenal pasti kekuatan skim sedia ada serta menyediakan asas kepada cadangan penambahbaikan yang boleh dijadikan rujukan oleh institusi pengajian tinggi dan institusi zakat dalam memperkukuh perancangan serta pelaksanaan skim agihan zakat pada masa hadapan.

DEKLARASI

Penghargaan

Penulis merakamkan penghargaan kepada Kementerian Pengajian Tinggi (KPT) atas pembiayaan kajian ini melalui *Fundamental Research Grant Scheme* (FRGS) bagi projek bertajuk “Kerangka Kompetensi Amil Zakat Institut Pengajian Tinggi (IPT) Ke Arah Membangun Malaysia Madani” dengan kod penyelidikan FRGS/1/2023/SSI13/USIM/01/1. Penghargaan turut diberikan kepada ahli kumpulan penyelidik atas kerjasama dan sumbangan yang diberikan sepanjang pelaksanaan kajian.

Sumbangan Penulis

Azman Ab Rahman: Konseptual, metodologi, pemerolehan dana, pentadbiran projek dan penyeliaan. Muhammad Azhad Al-Bohari: Penyiasatan, pengumpulan dan pengurusan data, analisis formal, visualisasi serta penyediaan draf asal. Mushaddad Hasbullah: Metodologi, validasi serta semakan dan penyuntingan manuskrip. Hairunnizam Wahid: Analisis formal, validasi serta semakan dan penyuntingan manuskrip. Semua penulis telah membaca dan memperakukan draf akhir manuskrip.

Kebolehdapatan Data

Data yang menyokong dapatan kajian ini boleh diperolehi daripada penulis koresponden atas permintaan dengan justifikasi munasabah.

Konflik Kepentingan

Penulis memperakukan bahawa tiada konflik kepentingan yang terlibat.

Perakuan Etika

Persetujuan telah diperoleh daripada semua informan sebelum sesi temu bual dijalankan. Penyertaan informan adalah secara sukarela dan maklumat yang diperolehi digunakan bagi tujuan penyelidikan ini.

Penggunaan Kecerdasan Buatan (AI)

ChatGPT digunakan semata-mata untuk membantu penyuntingan bahasa dan meningkatkan kejelasan manuskrip. Semua kandungan, perbincangan, analisis, justifikasi dan kesimpulan telah disemak, disahkan dan diperakukan oleh penulis. Penulis kekal bertanggungjawab sepenuhnya terhadap manuskrip akhir.

RUJUKAN

- Ab Rahman, A., Al-Bohari, M. A., Panglima, S. N., Muhasim, A., & Barrow, A. (2025). Mekanisma dan analisis skim agihan zakat di Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) mengikut Maqasid Syariah: Mechanism and Analysis of Zakat Distribution Schemes at Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) According to Maqasid Syariah. *Journal of Fatwa Management and Research*, 30(2), 162-175. <https://doi.org/10.33102/jfatwa.vol30no2.677>
- Ab Rahman, A., Al-Bohari, M. A., Syed Omar, S. M. N., & Thaidi, H. A. A. (2026). A comparative analysis of zakat distribution schemes in selected higher education institutions in Selangor: A maqasid al-Shariah and legal perspective. *IIUM Law Journal*, 34(1), 507–558. <https://doi.org/10.31436/iiumlj.v34i1.1261>
- Ab Rahman, A., Omar, S. M. N. S., & Mokhtar, S. Z. (2017). Analisis skim agihan zakat kepada asnaf fi sabilillah mengikut maqasid syariah: Kajian di Selangor dan Negeri Sembilan. *Sains Insani*, 2(1), 1-6.
- Ab Rahman, A., Romli, A. B., Abd Shakor, M. F., Daud, M. N., & Matali, A. (2024). Amalan wakalah pengurusan zakat di Institusi Pengajian Tinggi Malaysia: Practise of the wakalah in zakat management at Malaysia Higher Education Institutions. *Journal of Fatwa Management and Research*, 29(3), 80-89. <https://doi.org/10.33102/jfatwa.vol29no3.616>
- Abd Hamid, N., Othman, R. D., Arshad, R., Sanusi, S., & Rashid, N. (2020). A comparison of wakalah zakah monitoring by Lembaga Zakat Selangor (LZS) and Pusat Zakat Melaka (PZM). *Journal of Critical Reviews*, 7(11), 318-325.
- Ag Omar, P. M. F. F., & Hajimin, M. N. H. (2023). The roles of zakat towards Maqasid Al-Shariah and Sustainable Development Goals (SDGs): A case study of zakat institutions in East Malaysia. *International Journal of Zakat*, 8(Special), 68-81. <https://doi.org/10.37706/ijaz.v8i2.406>
- Ahmad, A., & Wahid, H. (2014). Kontrak wakalah dalam agihan zakat: Kajian di Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan. In H. Wahid et al. (Eds.), *Pengurusan zakat di Malaysia: Satu pendekatan analisis gelagat* (pp. 171–186). Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Al-Bohari, M. A., Ab Rahman, A., & Abd Shakor, M. F. (2025). Analisis skim agihan zakat di Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) mengikut Maqasid Syariah: Analysis of the zakat distribution scheme at Universiti Tenaga Nasional (UNITEN) according to Maqasid Syariah. *Journal of Fatwa Management and Research*, 30(1), 199–211. <https://doi.org/10.33102/jfatwa.vol30no1.669>
- Al-Fayruzabadi, M. D. A. T. M. Y. (2005). *Al-Qamus al-muhit* (8th ed.). Mu'assasat al-Risalah. Al-Qur'an al-Karim.
- Al-Raysuni, A. (1992). *Nazariyyat al-maqasid 'inda al-Imam al-Shatibi* (2nd ed.). Al-Dar al-'Alamiyyah li al-Kitab al-Islami.
- Al-Shatibi, A. I. I. M. (1997). *Al-muwafaqat* (M. H. Al Salman, Ed.; Vol. 2). Dar Ibn Affan.
- Amanah UNITEN. (t.th.). *Bahagian agihan zakat TAZU*. <https://www.amanahuniten.my/agihanPage.php>.
- Amanah UNITEN. (t.th.). *Sejarah TAZU*. <https://www.amanahuniten.my/sejarahTazu.php>.
- Baharuddin Sayin, S., Salahudin Suyurno, S., & Nazrudin Hashim, N. (2014). *Pengurusan zakat model UiTM*. Penerbit UiTM.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>

- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2023). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (6th ed.). SAGE Publications.
- Gunardi, S., Shahbuddin, Z. H. S., Ab. Rahman, A., Salleh, A. Z., Syed Omar, S. M. N., & Mohd Noor, K. (2023). Death Khairat Money Scheme (DKMS) in Malaysia: A preliminary study according to Malay customs and Shariah law: Skim Wang Khairat Kematian (SWKK) di Malaysia: Kajian awal menurut adat Melayu dan hukum Syarak. *Al-Qanatir: International Journal of Islamic Studies*, 30(1), 26–41. <http://www.al-qanatir.com/aq/article/view/526>
- Hafizi Zikry Hasim, Muhammad Safwan Harun, & Muhammad Iklas Rosele. (2026). *Dimensi masalah dalam pengagihan zakat*. Penerbit UTHM. <https://publisher.uthm.edu.my/omp/index.php/penerbituthm/catalog/book/589>
- Hamdan, S. A. M., Wan Noor Hazlina, W. J., Ahmad, S., Ahmad, A. A., Mustaffa, N. M., Abdul Wahab, M. A., & Lateh, N. (2026). *From principle to practice: Developing a three-tiered Maqasidi framework for effective zakat distribution in Malaysia*. Research Synergy Foundation. <https://doi.org/10.31098/bmss.v6i1.1096>
- Hamzah, S., Adul, S., & Ismail, A. M. (2026). Kepentingan pemakanan seimbang bagi asnaf fakir miskin: Satu kajian dalam kerangka Maqasid Syariah. *MANU Jurnal Pusat Penataran Ilmu dan Bahasa (PPIB)*, 37(1), 18–30. <https://doi.org/10.51200/manu.v37i1.6671>
- Hananiyah, W. M., Mahyudin, M., & Afrianty, N. (2025). Integrasi efisiensi, keadilan dan keberkahan dalam alokasi pendapatan perspektif Maqasid al-Syari'ah. *Diponegoro Journal of Islamic Economics and Business*, 5(2), 102–113. <https://doi.org/10.14710/djieb.30254>
- Hapsari, M. I., & Abidin, Z. (2016). Zakat distribution in maqasid al-shariah framework. *Journal of Islamic Financial Studies*, 2(2)
- Haron, M. S., & Rahman, R. (2016). Pengagihan zakat dalam konteks kesejahteraan masyarakat Islam: Satu tinjauan berasaskan Maqasid al-Syari'ah. *Labuan E-Journal of Muamalat and Society (LJMS)*, 10, 129–140. <https://doi.org/10.51200/ljms.v10i.2581>
- Ibn Ashur, M. T. (2004). *Maqasid al-shariah al-islamiyyah* (M. H. Ibn al-Khojah, Ed.; Vol. 3). Wizarat al-Awqaf wa al-Shuun al-Islamiyyah.
- Ibn Manzur, M. M. (1994). *Lisan al-'arab* (3rd ed., Vol. 3). Dar Sadir.
- Mat Daud, M. S., & Wahid, H. (2024). Assessment of educational performances: The role of zakat and learning-teaching process in higher education institution in Malaysia. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1108/JIABR-04-2024-0146>
- Mohd Anuar, R., & Mohammad Naqib, H. (2017). Isu kutipan Zakat Merentasi Sempadan Negeri di Malaysia: Kajian dari Perspektif Hukum Islam. *Najahudin Lateh et. al. (penyt.). Isu-isu Kontemporari dalam Zakat, Wakaf dan Filantropi Islam*. Shah Alam: Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS) UiTM.
- Mohd Hussin, N. A., Mohd, N., Razali, M., Saro, N., & Mahyedin, N. S. A. (2025). Managing zakat through the wakalah zakat system: Insights from the perspective of the Zakat Collection Centre - Islamic Religious Council of the Federal Territory (PPZ–MAIWP). *The Journal of Muamalat and Islamic Finance Research*, 22(2), 27–39. <https://doi.org/10.33102/jmifr.577>
- Muhamed, N. A., Shari, W., Mohamed Naim, A., Isa, M. Y., Sofi, M. F., Maamor, S., & Ahmad, S. N. (2025). Towards a suitable micro-takāful plan in Malaysia: Benefits and coverage preferences of low-income B40 groups. *International Journal of Islamic Finance and Sustainable Development*, 17(3), 102–124. <https://doi.org/10.55188/ijifsd.v17i3.970>

- Nizar, N. M. S., & Mohamad, S. N. A. (2024). Potential use of zakat wakalah for sustainable development of Islamic social finance. *Journal of Islamic, Social, Economics and Development (JISED)*, 9(61), 761–775. <https://doi.org/10.55573/JISED.096164>
- Nor Paizin, M., & Sarif, S. (2019). Analisis sistem perwakilan dalam pengurusan zakat di Malaysia: Kajian di negeri terpilih. *Proceedings of the International Conference on Zakat, Tax, Waqf, and Economic Development*.
- Nor Paizin, M., & Sarif, S. (2021). Limitasi penggunaan konsep wakalah dalam sistem pengurusan zakat di Malaysia. *e-Jurnal Penyelidikan dan Inovasi*, 8(1), 202–215.
- Ouni, M., Mraihi, R., Mrad, S., Ben Jebli, M., & El Montasser, G. (2025). Exploring the dynamic linkages between poverty, transportation infrastructure, inclusive growth and technology: A continent-wise comparison in lower-middle-income countries. *Journal of the Knowledge Economy*, 16, 16820–16869. <https://doi.org/10.1007/s13132-024-02516-5>
- Perlembagaan Persekutuan Malaysia. (2010).
- Primc, K., Zabavnik, D., Slabe-Erker, R., & Dominko, M. (2025). Transport poverty vulnerability index: Making use of standardised databases. *Energy Research & Social Science*, 123, Article 104041. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2025.104041>
- Romli, A. B., Daud, M. N., & Ab Rahman, R. C. (2022). Amalan konsep wakalah pengurusan zakat di Politeknik Ungku Omar [Practise of The Concept of Wakalah in Zakat Management at Ungku Omar Polytechnic]. *BITARA International Journal of Civilizational Studies and Human Sciences*, 5(1), 156-170.
- Romli, A. B., Daud, M. N., & Ab Rahman, R. C. (2025). Amalan konsep wakalah pengurusan zakat di Politeknik Ungku Omar. *Journal of Human Development and Communication (JoHDeC)*, 11, 106–116. <https://ejournal.unimap.edu.my/index.php/johdec/article/view/1527>
- Shaiffe, F., & Hassan, S. A. (2025). Pengawasan dalam wakalah zakat: Kajian di Wilayah Persekutuan (Supervision in wakalah zakat: A study in the Federal Territory). *Journal of Awqaf, Zakat and Hajj (Jawhar)*, 3(1), 108-124.
- Umar, A., & Mat, H. (2024). Penerapan Maqasid al-Syariah dalam pembangunan model kepemimpinan wanita di Malaysia. *RABBANICA - Journal of Revealed Knowledge*, 5(2), 151-165.
- Universiti Kebangsaan Malaysia. (2026, March 9). *Jenis bantuan*. Zakat Universiti UKM. <https://www.ukm.my/zakat/agihan/jenis-bantuan>
- Universiti Kebangsaan Malaysia. (2026, March 9). *Latar belakang*. Zakat Universiti UKM. <https://www.ukm.my/zakat/info/latar-belakang>
- Wahid, F. N. A. (2015). *Kajian pelaksanaan skim takaful mikro di Malaysia* (Tesis Sarjana). Universiti Malaya.
- Zailani, M. N., Mohd Satar, N. H., & Zakaria, R. H. (2022). Maqasid Al-Shariah based index of socio-economic development: A literature review. *The Journal of Muamalat and Islamic Finance Research*, 19(1), 47–62. <https://doi.org/10.33102/jmifr.v19i1.409>